

ע"פ 6539/17 - נ' א' ת' נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 6539/17

לפני:
כבוד הנשיאה א' חיות
כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופטת ד' ברק-ארז

המערער: נ' א' ת'

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת
מיום 6.7.2017 בת"פ 19495-12-16 אשר ניתן על ידי
כבוד השופט ח' סבאג

תאריך הישיבה: כ"ז בשבט התשע"ח (12.2.2018)

בשם המערער: עו"ד סעיד רכאב

בשם המשיבה: עו"ד מריה ציבלין

פסק-דין

ערעור על גזר הדין של בית המשפט המחוזי בנצרת (השופט ח' סבאג) בת"פ 19495-12-16 מיום 6.7.2016 שהשית על המערער עונש של 30 חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי ופיצוי כספי למתלוננת ולאחת מעדות התביעה, כמפורט בגזר הדין.

רקע והליכים קודמים

1. נגד המערער הוגש כתב אישום מתוקן שייחס לו עבירות של חבלה חמורה בנסיבות מחמירות לפי סעיפים 333 ו-335 (א1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק), עבירה של תקיפת קטין לפי סעיף 368ב(א) סיפה לחוק, עבירת תקיפה לפי סעיף 379 לחוק ועבירת איומים לפי סעיף 192 לחוק. כעולה מכתב האישום המתוקן בין השנים 2007-2016 במועדים שאינם ידועים במדויק תקף המערער את המתלוננת, בתו ילידת 1990 (להלן: המתלוננת), במספר רב של הזדמנויות - בין היתר - באמצעות חגורת עור וצינור מפלסטיק באופן שהותיר חבלות על גופה. עוד נטען כי המערער סטר למתלוננת ואסר עליה ללכת לבית הספר לאחר שהורידה את כיסוי ראשה. במקרה אחר המתואר בכתב האישום הכה המערער את המתלוננת באמצעות אגרוף בפניה תוך שהוא מחרף ומגדף אותה. כמו כן נטען כי בשנת 2015 במהלך יכוח בינו ובין המתלוננת דחף המערער את ראשה לתוך דלי עם מים רותחים וגרם לה לכוויות ולהתקלפות של העור ומאז שנת 2016 החל המערער לאיים על המתלוננת באמצעות משלוח הודעות "ווטסאפ" על רקע לבושה, שנתפס בעיניו כבלתי צנוע דיו. עוד מתואר כי בין השנים 2007-2011 נהג המערער לסטור לביתו השנייה ולזרוק עליה חפצים.

2. ביום 30.4.2017 הרשיע בית המשפט המחוזי בנצרת (השופט ח' סבאג) את המערער במיוחס לו על סמך הודאתו בפרטי כתב האישום המתוקן, וביום 6.7.2017 נגזר דינו. בגזר הדין עמד בית המשפט על הערך החברתי שנפגע כתוצאה מהעבירות שבהן הורשע המערער. נקבע כי חומרת מעשיו של המערער מדברת בעד עצמה. הוטעם כי הגנה על התא המשפחתי ובפרט על קטינים מפני אלימות פיזית היא ערך חברתי שיש להגן עליו, וכי במעשיו פגע המערער בכבודו, בביטחון, בשלמות גופן ובנפשן של המתלוננת ושל בתו הנוספת. הפגיעה במתלוננת כתוצאה ממעשי המערער - כך נקבע - היא הרבה מעבר לפגיעה הפיזית. זוהי פגיעה נפשית של ממש והיא עלולה להותיר במתלוננת צלקת נפשית לשנים ארוכות". מכאן נפנה בית המשפט לבחון את מדיניות הענישה הנוהגת בעבירות אלימות ואיומים כלפי קטינים בתוך התא המשפחתי, וציין כי מגמת פסיקתו של בית משפט זה בעבירות כגון דא היא מחמירה. באשר לנסיבות הקשורות בביצוע העבירה נפסק כי אין מדובר במעידה חד פעמית וכי מהעובדות שעל בסיסן הורשע המערער בעבירות המיוחסות לו עולה כי "נהג באלימות קשה ואכזרית כלפי גופה ושלוות נפשה של המתלוננת בתו במשך שנים רבות תוך שהוא גורם לה למכאובים וחבלה חמורה וכן איים עליה". צוין כי מעשים אלה עולים כדי התנהגות אלימה, משפילה וחסרת רסן. על יסוד אלה העמיד בית המשפט את מתחם העונש ההולם בגין העבירות שבהן הורשע המערער על טווח שבין שנתיים לחמש שנות מאסר בפועל. בבואו לגזור את דינו של המערער בגדרי המתחם עמד בית המשפט על הנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירות. צוין כי המערער נטל אחריות מלאה על מעשיו, הודה וחסך שמיעת עדים רבים ובפרט את עדותה של המתלוננת; כי אין לחובתו של המערער עבר פלילי; וכי מעצרו הסב לו פגיעה קשה וכן פגיעה בעסקיו. מנגד, עמד בית המשפט על כך שהעונש שייגזר על המערער חייב לשקף את חומרת המעשים שבהם הורשע ואת הסלידה מהם.

על כן, גזר בית המשפט על המערער עונש של 30 חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי, פיצוי כספי למתלוננת

ופיצוי כספי לבת הנוספת כמפורט בגזר הדין. בית המשפט קמא דחה את בקשת סניגורו של המערער לעכב את תחילת ריצוי עונש המאסר.

להשלמת התמונה יצוין כי ביום 23.8.2017 דחה גם בית משפט זה (השופט י' דנציגר) את בקשת המערער לעיכוב ביצוע עונש המאסר עד להכרעה בערעור שהגיש.

מכאן הערעור שלפניי.

הערעור דן

3. לוז טענותיו של המערער הוא כי בפתח דיון ההוכחות שנקבע בהליך ליום 30.4.2017, במהלכו צפויה הייתה להישמע עדות המתלוננת, פנה אליו בית המשפט בשפה הערבית וציין כי לדעתו יש להימנע "מכל דבר שעלול לגרום נזק בלתי הפיך ביחסים שבין המערער כאבא לבתו המתלוננת", ולכן הציע בית המשפט לצדדים - לטענת המערער - לצאת להתייעצות במטרה לגבש הסכמה לסיום ההליך. לדברי המערער, דברי המותב נשמעו כ"הבטחה שיפוטית" שלא יוטל עליו מאסר בפועל, שכן כניסתו לכלא עלולה לגרום נזק בלתי הפיך ליחסים שבינו ובין המתלוננת. המערער מציין כי על רקע הבטחה שיפוטית זו הסכימה המשיבה לשחררו ממעצר והעברתו למעצר בפיקוח אלקטרוני, שכן - כך הטענה - לא הייתה עוד תכלית להורות על המשך מעצרו אם ממילא לא יוטל עליו מאסר בפועל. המערער מוסיף כי הוא הסכים להודות בעובדות כתב האישום המתוקן על יסוד הבטחה שיפוטית זו, והסכמת המשיבה לדברים. לחלופין, גורס המערער כי העונש שהוטל עליו, ובכלל זה מתחם הענישה שנקבע, סוטים באופן קיצוני מהמקובל בנסיבות העניין.

4. בדיון שהתקיים בפנינו ביום 12.2.2018, שב המערער על טענותיו בערעור הכתוב. המשיבה מצידה סומכת ידיה על גזר הדין של בית המשפט המחוזי ועותרת לדחיית הערעור. לעמדתה, לא ניתנה למערער כל "הבטחה שיפוטית" בעניין העונש שיוטל עליו והיא מדגישה כי עיון בפרוטוקול הדיון הרלוונטי מעלה כי אין לדברים כל עיגון בו. לדברי המשיבה, בית המשפט הציע כי הצדדים ינסו להגיע להסכמות ביניהם על מנת למנוע את עדות המתלוננת ואת הקושי הנפשי הכרוך בכך מבחינתה. המשיבה הוסיפה כי גם אם נוצרה אצל המערער ציפייה כלשהי שלפיה לא ייגזר עליו עונש של מאסר בפועל, מדובר בציפייה שאינה סבירה בהינתן העבירות שבהן הורשע. עוד נטען כי המערער היה מיוצג על ידי אותו בא כוח הן בהליכים בפני בית משפט קמא, הן בהליך דן, וכי בשום שלב - גם במסגרת הטעונים לעונש - לא העלה בא כוחו של המערער את הטענה לקיומה של הבטחה כאמור. לעניין טענתו החלופית של המערער ציינה המשיבה כי מדובר באירועים חמורים, וכי בית משפט קמא שקל את כל הנסיבות המקלות שעומדות לזכותו.

דיון והכרעה

5. לאחר שעינתי בערעור על נספחיו, ובשים לב לטענות הצדדים בדיון, באתי לידי מסקנה כי דין הערעור להידחות. עיון בפרוטוקול הדיון מיום 30.4.2017 מעלה כי אין בו זכר ל"הבטחה השיפוטית" שניתנה למערער, כנטען, ולפיה אם יושג הסדר טיעון לא יוטל עליו עונש של מאסר בפועל. בקשה לתיקון פרוטוקול הדיון האמור, לא הוגשה ובניגוד לטענת המערער, איני סבורה כי העובדה שהמשיבה הסכימה לשחררו למעצר בפיקוח אלקטרוני יש בה כדי

ללמד על כך שהצדדים הבינו שכך הובטח. מקובלת עלי בהקשר זה טענת המשיבה כי ההסכמה לשחרור למעצר בפיקוח אלקטרוני ניתנה לאחר שהמערער הודה והורשע בעובדות כתב האישום המתוקן. זאת ותו לא. לכך יש להוסיף את העובדה שהטענה בדבר ההבטחה השיפוטית הנטענת לא עלתה בפני בית משפט קמא בשלב הטיעונים לעונש והיא הועלתה לראשונה רק במסגרת הערעור דנן. כך עיין בפרוטוקול ישיבת הטיעונים לעונש מיום 15.6.2017 מעלה כי כל שטען בא כוחו של המערער בהקשר זה הוא שהסכמת המשיבה לשחררו למעצר בפיקוח אלקטרוני, יצרה אצלו "אינטרס הסתמכות ורשאי היה להניח שהתביעה לא תבקש מאסר בפועל" (פרוטוקול הדין, בעמ' 11, שורה 24). ובהמשך אותו הדין הוסיף: "גם בהנחה שיש מקום לבקש מאסר בפועל חובה על התביעה נוכח ההסכמה לשחרור של הנאשם [המערער] להימנע מלבקש מאסר בפועל העולה על תקופת המעצר" (שם, בעמ' 12, שורות 4-5). עיינו הרואות, בפני בית משפט קמא טען המערער כי התנהלות המשיבה בהליך יצרה אצלו ציפייה כי היא – התביעה – לא תבקש להטיל עליו מאסר בפועל, ואילו עתה טוען המערער בפנינו טענה שונה בתכלית – ללא כל ביסוס ראייתי – ולפיה בית משפט קמא הוא זה שהבטיח לו כביכול שלא יוטל עליו מאסר בפועל. ככל שסבר המערער כי ניתנה לו הבטחה שיפוטית בעניין העונש שיוטל עליו, ניתן היה לצפות כי יעלה זאת בפני בית משפט קמא, למצער בשלב הטיעונים לעונש והעובדה שנמנע מלעשות כן אומרת דרשני.

די באמור לעיל על מנת לדחות את טענת המערער בדבר "הבטחה שיפוטית" שניתנה לו, כביכול, שלא לגזור עליו עונש של מאסר בפועל. משכך, לא ראיתי מקום להוסיף ולהידרש לסוגיה העקרונית הנוגעת ל"הבטחות שיפוטיות" מסוג זה ולקשיים שהיא מעוררת.

6. הטענה החלופית שהעלה המערער לעניין העונש שנגזר עליו אף היא דינה להידחות. כידוע אין זה מדרכה של ערכאת הערעור להתערב בעונש שנקבע על ידי הערכאה הדיונית, אלא במצבים שבהם נפלה טעות מהותית בגזר הדין או מקום שבו העונש חורג באופן קיצוני ממדיניות הענישה הנוהגת (ראו בין רבים: ע"פ 4834/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (26.6.2013); ע"פ 6510/11 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (20.11.2012)). לא שוכנעתי כי עניינו של המערער נמנה עם מקרים חריגים אלה. בבואו לקבוע את מתחם העונש ההולם את נסיבות העניין עמד בית המשפט המחוזי על שורה של מקרים דומים, ולא מצאתי כי המתחם כמו גם העונש שנקבע בגדרו, סוטים לחומרה מן הענישה המקובלת בנסיבות דומות עד כי יש להתערב בה (ראו ע"פ 6238/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 10 והאסמכתאות שם (8.6.2014)). המעשים שבהם הורשע המערער הם קשים, מכוערים ומעוררי סלידה. הם אף נמשכו לאורך תקופה לא מבוטלת ואין מדובר בתקרית יחידה. כבר נפסק בהקשר זה כי חומרה יתרה נודעת למעשי אלימות המתבצעים בתוך המשפחה תוך ניצול מעמדו של הגורם "החזק" בתא המשפחתי כלפי החלשים ממנו והתלויים בו. אכן, "עבירות אלו, מתרחשות על דרך הכלל בבית פנימה, באין רואה ובאין שומע, ומוסתרות היטב מהסביבה. פעמים רבות, שריו התוקף בקונספציה שגויה לפיה אין בכוחו של החוק לפרוץ את מפתן ביתו, בו רשאי הוא, לשיטתו, לנהוג במשפחתו כרצונו, כמו הייתה קניינו" (ע"פ 792/10 מדינת ישראל נ' פלוני (14.2.2011)). בנסיבות כאלה, על בית המשפט מוטל ביתר שאת התפקיד להגן על הנפגע או הנפגעת ולמצות את הדין עם הפוגע. בית המשפט המחוזי איזן במקרה דנן היטב בין חומרת המעשים ובין הנסיבות לקולה ובהן העובדה שהמערער נטל אחריות על מעשיו ועברו הנקי – ואיני סבורה כי יש מקום להתערב במסקנה שאליה הגיע לעניין גזירת הדין.

אשר על כן, אציע לחברי לדחות את הערעור.

השופט ע' פוגלמן:

אני מסכים.

שופט

השופטת ד' ברק-ארז:

אני מסכימה לפסק דינה של חברתי הנשיאה א' חיות. אני סבורה כי במקרה זה נודע משנה חומרה לאלימות שהופעלה לא רק בשל אכזריות המעשים, אלא גם בשל היותם מכוונים כנגד חירותה של המתלוננת בבחירותיה באשר למהלך חייה והתנהגותה.

שופטת

הוחלט כאמור בפסק דינה של הנשיאה א' חיות.

ניתן היום, כ"ח באדר התשע"ח (15.3.2018).

שופטת

שופט

נשיאה
